

ریاضی - تجربی

جزوه

امتحان نهایی عربی

سید محمدعلی مرتضوی

امتحان نهایی عربی در یک نگاه:

ترجم الكلمات التي تحتها خط:

- (۱) ﴿وَأَقِمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا﴾
(۳) كُلُّ وَعَاءٍ يَضِيقُ بِمَا جُعِلَ فِيهِ .

(۱) معنای لغت ← ۱ نمره

(۲) مترادف، متضاد، مفرد و جمع مکسر، تعیین کلمه ناهما هنگ ← ۱ نمره

عَيْنِ الْمُتَرَادِفِ وَالْمُتَضَادِّ: (الْحَيَاةُ / الْجَهْلُ / الْعِشُّ / الْمَدْحُ / الصَّبْرُ / الدَّمُ)			
(۵)	=		(۶) ≠
عَيْنِ الْكَلِمَةِ الْغَرِيبَةِ:			
(۷) (۱) الْمَلْعَبُ	(۲) الْمَدْرَسَةُ	(۳) الشَّلَالُ	(۴) الْمَوْقِفُ
(۸) أَكْتُبُ جَمَعَ « النَّقْشِ » :			

(۳) ترجمه عبارات متن درس و تمرین ها (به خصوص آیات و احادیث) ← ۹ نمره

تَرْجِمِ الْعِبَارَاتِ إِلَى الْفَارْسِيَّةِ:
(۹) ﴿يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ﴾
(۱۰) كَانَ يَنْظُرُ هِشَامٌ إِلَى النَّاسِ وَمَعَهُ جَمَاعَةٌ.

(۴) ترجمه انواع و اقسام فعل ← ۲ نمره

تَرْجِمِ الْأَفْعَالَ النَّالِيَةَ:
(۲۴) تَقَرَّبَ: نزدیک شد (۱) سَيَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ. (۲) هُمْ يَتَقَرَّبُونَ إِلَى الْخَيْرَاتِ.
(۲۵) أَرْسَلَ: فرستاد (۱) لَا تُرْسِلْ رِسَالَةً. (۲) لَمْ يُرْسِلُوا وَاجِبَاتِهِمْ.

(۵) تعیین نوع کلمه (اسم فاعل، اسم مفعول، اسم مبالغه، اسم تفضیل و اسم مکان) ← ۲ نمره

(الف) اِبْحَثْ عَنِ الْأَسْمَاءِ النَّالِيَةِ فِي الْجُمْلِ:
(۲۷) اسم الفاعل (۲۸) اسم المفعول (۲۹) اسم تفضیل (۳۰) اسم المبالغه (۳۱) اسم المكان
قَالَ الرَّجُلُ الْعَلَامَةُ: لَا أَظُنُّ أَنَّ هُنَاكَ كُتُبًا مُكَرَّرَةً — عَلَّقَ إِبْرَاهِيمُ الْفَاسَ عَلَى كَتِفِ أَكْبَرِ الْأَصْنَامِ فِي الْمَعْبَدِ —
يَقَعُ فَوْقَ جَبَلٍ مُرْتَفِعٍ.

(۶) تعیین محلّ اعرابی کلمه (نقش: فاعل، مفعول، مبتدا، خبر، مجرور بحرف جر، حال، مستثنی و

عَيْنَ الْمَحَلِّ الإِعْرَابِي لِلْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ:
(۴۰) عَدُوٌّ عَاقِلٌ خَيْرٌ مِنْ صَدِيقٍ جَاهِلٍ.
(۴۱) يَتَّبِعُ الْحَيَّوانُ طَائِرًا فِي عَشِّهِ.

(۷) قواعد درس ۱ تا درس ۴ دوازدهم ← ۱٫۵ نمره

۸ مَيِّزُ فِي الْعِبَارَاتِ (۳۵: الْمَفْعُولُ الْمُطْلَق - ۳۶: نَوْعُهُ - ۳۷: الْحَال - ۳۸: الْمُسْتَثْنَى - ۳۹: الْمُسْتَثْنَى مِنْهُ)
حَضَرَ الطَّلَابُ فِي صَالَةِ الْإِمْتِحَانِ إِلَّا حَامِداً - طَافَ زَيْنُ الْعَابِدِينَ (ع) بِالْبَيْتِ طَوَافَ الْأَعْظَمِ - أَلَا عِبُونَ الْإِيرَانِيِّونَ رَجَعُوا مِنَ الْمُسَابَقَةِ مُبْتَسِمِينَ.

(۹) مفهوم ← ۱ نمره

إِنْتَخِبْ كَلِمَةً صَحِيحَةً تَنَاسِبُ التَّوْضِيحَاتِ التَّالِيَةَ : (الْكِسَاءُ - الْمَنَامُ - الْفَاخِرُ - الْحَنِيفُ - الْمَتَفَرِّجُ - الْحَلَمُ)
(۴۱) قَدْ نَرَاهُ فِي النَّوْمِ.
(۴۲) التَّارِكُ لِلْبَاطِلِ وَالتَّمْتَايِلُ إِلَى الدِّينِ الْحَقِّ.
(۴۳) النَّاسُ يَلْبَسُونَهُ وَمرادفُ كَلِمَةِ « لِبَاسٍ »
(۴۴) الَّذِي يُشَجِّعُ فَرِيقَهُ الْفَائِزَ.

(۱۱) درک مطلب ← ۱ نمره

إِقْرَأِ النَّصَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ:
«كَانَ الْفَرَزْدَقُ مِنْ شُعْرَاءِ الْعَصْرِ الْأُمَوِيِّ وَمُحِبًّا لِأَهْلِ الْبَيْتِ (ع). وَكَانَ يَسْتُرُ حُبَّهُ عِنْدَ خُلَفَاءِ بَنِي أُمَيَّةَ وَلَكِنَّهُ جَهَرَ بِهِ لَمَّا حَجَّ هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ فِي أَيَّامِ أَبِيهِ» « سَمَكَةُ التَّيْلَابِيَا مِنْ أَغْرِبِ الْأَسْمَاكِ تُدَافِعُ عَنْ صِغَارِهَا وَهِيَ تَسِيرُ مَعَهَا. إِنَّهَا تَعِيشُ فِي شِمَالِ إِفْرِيقِيَا. وَتَبْلَعُ صِغَارَهَا عِنْدَ الْخَطَرِ ثُمَّ تُخْرِجُهَا بَعْدَ زَوَالِ الْخَطَرِ »
الف) متى جهر الفرزدق حبه لأهل البيت (ع) ؟
ب) من كان الفرزدق ؟
ج) أين تعيش سمكة التيلابيا ؟
د) ممن تدافع السمكة ؟

(۱۲)

(۱۳) تحلیل صرفی و اعراب ← ۰٫۵ نمره

عَيْنِ الصَّحِيحِ فِي التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ وَالْمَحَلِّ الإِعْرَابِيِّ؛
« الْحِكْمَةُ لَا تَعْمُرُ فِي قَلْبِ الْمُتَكَبِّرِ الْجَبَّارِ. »

۵۰) لَا تَعْمُرُ :
۱: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مُفْرَدٌ، مُؤَنَّثٌ، غَائِبٌ، مَعْلُومٌ/خَبْرٌ
۲: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مُفْرَدٌ، مُذَكَّرٌ، مُخَاطَبٌ/فِعْلٌ وَ فَاعِلٌ

۵۱) الْجَبَّارُ :
۱: اِسْمٌ، مُفْرَدٌ، مُذَكَّرٌ، مُعْرَفٌ بِأَلٍ/مُضَافٌ إِلَيْهِ
۲: اِسْمٌ، مُفْرَدٌ، مُذَكَّرٌ، مُعْرَفٌ بِأَلٍ، اِسْمٌ مِبَالِغَةٌ/صِفَةٌ

ضمیرها:

* ضمیرها کلماتی هستند که برای جلوگیری از تکرار اسم‌ها استفاده می‌شوند؛ دو نوع ضمیر داریم: جدا، متّصل

* ضمیر جدا همیشه به تنهایی می‌آید؛ مثل: هُوَ (او)، هُم (آن‌ها) و....

* ضمیر متّصل همیشه به کلمه قبل از خود می‌چسبد؛ مثل: ه (ش) در کتابه، ی (هم) در عرفنی و....

صرف فعل ماضی:

* فعل ماضی دلالت بر زمان گذشته دارد؛ مثل: ذَهَبَ: رفت، ذَهَبُوا: رفتند

* یک فعل ماضی از «ریشه (سه حرف اصلی) + شناسه» ساخته می‌شود.

* تمام اطلاعات موردنیاز در مورد یک فعل ماضی (شخص یا صیغه آن) از «شناسه» به دست می‌آید.

صرف فعل مضارع:

* فعل مضارع دلالت بر زمان حال دارد؛ مثل: يَذْهَبُ: می‌رود، يَذْهَبُونَ: می‌روند

* یک فعل مضارع از «علامت مضارع (أ/ت/ي/ن) + ریشه (سه حرف اصلی) + شناسه» ساخته می‌شود.

* اطلاعات موردنیاز در مورد یک فعل مضارع (شخص یا صیغه آن) از «علامت مضارع و شناسه» به دست می‌آید.

شکل‌های مشابه در فعل مضارع:

* در مورد فعل‌های مشابه، باتوجه به بقیه جمله (ضمیرها و سایر نشانه‌های موجود در جمله) شخص فعل را تشخیص می‌دهیم.

شناخت و ترجمه انواع و اقسام فعل:

انواع فعل ماضی:

مثال	ساختار
ما ذَهَبَ: نرفت	ما + ماضی = ماضی منفی
قَدْ ذَهَبَ: رفته است	قَدْ + ماضی = ماضی نقلی
كَانَ يَذْهَبُ: می‌رفت	كَانَ + مضارع = ماضی استمراری
كَانَ ذَهَبَ: رفته بود	كَانَ + ماضی = ماضی بعید
لَمْ يَذْهَبَ: نرفته است	لَمْ / لَمَّا + مضارع (آخرش ُ یا حذف ن) = ماضی منفی
لِمَ يَذْهَبُ: برای چه می‌رود → →	لِمَ ← ← + مضارع (آخرش ُ یا ن) = برای چه ...+
كُتِبَ: نوشته شد	ماضی (ُ) = مجهول (شد، گشت، گردید)

انواع فعل مضارع:

مثال	ساختار
لا يَذْهَبُ: نمی‌رود لا يَذْهَبُونَ: نمی‌روند	لا + مضارع (آخرش ُ یا ن) = مضارع منفی
لا تَذْهَبُ: نرو لا تَذْهَبُوا: نروید لا يَذْهَبُ: نیاید لا يَذْهَبُونَ: نیایند	لا + مضارع (آخرش ُ یا حذف ن) = نهی: - اگر فعل از صیغه دوم شخص (مخاطب) باشد: - اگر فعل از صیغه اول یا سوم شخص (غائب یا متکلم) باشد:
قد يَذْهَبُ: گاهی می‌رود، شاید برود	قَدْ + مضارع = گاهی، شاید
لَکِ يَذْهَبُ: تا اینکه برود	أَنْ / لَکِ / حَتَّى + مضارع = که، تا اینکه + مضارع التزامی
لَيَذْهَبُ: تا برود	لِ + مضارع (آخرش ِ یا حذف ن) = تا، تا اینکه
لَيَذْهَبُ: باید برود	لِ + مضارع (آخرش ُ یا حذف ن) = باید
لَيَتَّ ... يَذْهَبُ: کاش ... برود لَعَلَّ ... يَذْهَبُ: شاید ... برود	لَيَتَّ (کاش) / لَعَلَّ (شاید، امید است) + مضارع = مضارع التزامی
يُكْتَبُ: نوشته می‌شود	مضارع (ُ) = مجهول (می‌شود)

فعل آینده:

مثال	ساختار
سَيَذْهَبُ: <u>خواهد</u> رفت	سَدَ / سَوْفَ + مضارع = آینده مثبت
لَنْ يَذْهَبَ: <u>نخواهد</u> رفت	لَنْ + مضارع = آینده منفی

فعل امر مخاطب:

فعلی که ماضی یا مضارع نباشد و آخرش (ة یا حذف ن) باشد ← امر مخاطب

برو	إِذْهَبِي (تو یک زن)	برو	إِذْهَبْ (تو یک مرد)
بروید	إِذْهَبَا (شما دو زن)	بروید	إِذْهَبَا (شما دو مرد)
بروید	إِذْهَبْنَ (شما چند زن)	بروید	إِذْهَبُوا (شما چند مرد)
	*** تنها نونی که حذف نمیشه!		

سایر موارد:

* إِنْ (اگر) / مَنْ (هرکس) / ما (هرچه) / إِذَا (هرگاه) + فعل ۱ + فعل ۲ =

اسلوب شرط

فعل ۱ ← مضارع التزامی + فعل ۲ ← مضارع اخباری

من یدرّش ینجّ: هرکس درس بخواند، موفق می‌شود

تمرین: تَرْجِمُ الکلمات الّتی أُشیر إِلَیْهَا بِخَطٍّ:

✓ نَجَّحَ: موفق شد

(۱) لَيَنْجَحْ (.....)

(۲) سَوْفَ يَنْجَحْ (.....)

✓ شَاهَدَ: مشاهده کرد

(۱) لَنْ تُشَاهِدَ (.....)

(۲) أَنَا أُشَاهِدُ (.....)

✓ عَامَلَ: رفتار کرد

(۱) قَدْ عَامَلْتُ جِدًّا (.....)

(۲) إلهی لا تُعاملُ بِعدْلکَ (.....)

✓ إِنْقَطَعَ: بُریده شد

(۲) کَانَتْ تَنْقَطِعُ

(۱) قَدْ تَنْقَطِعُ (.....)

(.....)

✓ خَلَقَ: آفرید

(۲) إِنَّهُمْ لَمْ يُخْلَقُوا

(۱) قَدْ خُلِقُوا (.....)

(.....)

تعیین نوع کلمه: نوع کلمه براساس تعیین می شود.

* اسم فاعل (بر وزن: «فاعِل» یا «مُفْعِل») (معنی: انجام دهنده کار)

مثال های خاص:

✓ خَاَصَّ / دَالَ / ضَالَ / سَارَّ

✓ آكَل / آمِن / آخِذ

✓ قَاضِي / مَاضِي / رَاضِي / كَافِي / هَادِي / آتِي

اسم مفعول (بر وزن: «مَفْعُول» یا «مُ عَ») (معنی: انجام شده) • مراقب باش وزن «مُفَاعَلَة» مصدر باب مفاعله است و اسم مفعول <u>نیست</u>.
اسم مبالغه (بر وزن فَعَّال یا فَعَّالَة) (معنی: بسیار)
اسم تفضیل (مذکر: بر وزن أَفْعَل / مؤنث: بر وزن فُعْلَى / جمع مکسر بر وزن: أَفَاعِل) (معنی: تر / ترین) مثال‌های خاص: ✓ أَشَدَّ / أَقَلَّ / أَضَرَّ ✓ أَقْوَى / أَذْكَى / أَهْدَى ✓ خَيْر / شَرَّ
اسم مکان (مفرد: بر وزن «مَسْجِد و مَعْبَد» / جمع: «مَسَاجِد») (معنی: مکان)

یک قانون مهم: برای بررسی نوع (وزن) اسم‌های جمع، همیشه ابتدا مفرد کلمه را به دست می‌آوریم، سپس سراغ تعیین نوع (وزن) می‌رویم.

آخر ← بر وزن «فَاعِل» ← اسم فاعل ؛ مؤنث: آخِرَة ←
.....

آخر ← بر وزن «أَفْعَل» ← اسم تفضیل ؛ مؤنث: أُخْرَى
←

(۱) اسم رنگ‌ها بر وزن أَفْعَل اسم تفضیل نیستند: أَخْضَر، خَضْرَاء

(۲) اسم عیب و بیماری‌ها بر وزن أَفْعَل اسم تفضیل نیستند: أَعْمَى / أَبْكَم / أَصَمَّ

(۳) اسلوب تعجّب «ما أَفْعَلَ ...» (چه ... است) را با اسم تفضیل اشتباه نگیرید!

(۴) فعل بر وزن «أَفْعَل» یا «أَفْعَلْ» را با اسم تفضیل اشتباه نگیرید!

تمرین: عین اسم الفاعل و اسم المفعول و اسم التفضیل و اسم المبالغة و اسم المكان في العبارات التالية:

✓ قَالَ الرَّجُلُ الْعَلَامَةُ: لَا أَظُنُّ أَنَّ هُنَاكَ كُتْبًا مُكْرَّرَةً. الْغَارُ يَقَعُ فَوْقَ جَبَلٍ مُرْتَفِعٍ.

✓ إِنَّ سَيَّارَتَنَا مُعْطَلَةٌ فَيَأْخُذْهَا الْمُصَلِّحُ إِلَى مَوْقِفِ التَّصْلِيحِ.

✓ وَالِدِي حِينَمَا يُشَاهِدُ هَذَا الْمَشْهَدَ يَشْتَأِقُ إِلَى الزِّيَارَةِ مَرَّةً أُخْرَى. - جَاءَ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى

(ع).

✓ اللَّوْنُ الْأَبْيَضُ لَوْنٌ مُنَاسِبٌ لِجِدَارِ الْمَطْبَخِ فِي الْبُيُوتِ.

تمرین: ترجم الكلمات:

الطَّبَّاحُ:

المَطْبَخُ:

طَبَخَ: پخت، آشپزی کرد ← المَطْبُوخُ:

قواعد درس یک: «حروف مشبّهه بالفعل» و «لا نفی جنس»

حروف مشبّهه بالفعل:

حروف مُشبّهة بالفعل	معنی	مفهوم و کاربرد
إِنَّ	قطعاً، همانا	تأکید جمله
أَنَّ	که	ارتباط دو جمله به هم وصل دو جمله به هم
كَأَنَّ	مثل ، گویی	تشبیه، حدس و گمان
لَيْتَ	کاش، ای کاش	آرزو (تمنی) تحسّر (حسرت)
لَكِنَّ	ولی، اما	برطرف کردن ابهام جمله قبل کامل کردن معنی جمله قبل
لَعَلَّ	امید است، شاید	امید (ترجّی)، حدس و گمان

..... در اول جمله می‌آید.

..... در وسط دو جمله می‌آید.

..... در وسط و بین دو جمله مخالف هم می‌آید.

..... برای بیان دلیل و علّت و در جواب «لماذا: چرا» می‌آید.

تمرين: عَيِّنِ الحُرُوفَ المُشَبَّهَةَ بالفعل و تَرَجِّمُهَا:

- حَاوَلَ إبراهيم أَنْ يُنْقِذَ قومه من عبادة الأصنام. إِنَّهُ يُبَيِّنُ الصَّرَاطَ المُسْتَقِيمَ و الدينَ الحَقَّ. لَيْتَنَا نَسْتَطِيعُ أَنْ نَتَّبِعَ القُرْآنَ وَ تَعَالِيَمَ الأنبياءِ، كَانَ الأنبياءُ يُرْشِدُونَ النَّاسَ وَ لَكِنَّ النَّاسَ لَا يَعْلَمُونَ.

تمرين: ضَعُ في الفراغ كلمةً مُنَاسِبَةً:

- التَّلَامِيذُ جَالِسُونَ فِي الصَّفِّ، مَعْلَمُهُمْ لَمْ يَحْضُرْ حَتَّى الْآنَ. (أَنَّ / لَيْتَ / لَكِنَّ)

- أَيَّامَ الشَّبَابِ الْجَمِيلَةِ تَعُودُ مَرَّةً أُخْرَى. (إِنَّ / لَيْتَ / لَعَلَّ)

- لِي حَبِيبَتِي هِيَ وَرْدَةٌ جَمِيلَةٌ الْعِطْرِ. (أَنَّ / كَأَنَّ / لَكِنَّ)

- التَّلَامِيذُ مَا نَجَحُوا فِي الامْتِحَانِ، الامْتِحَانُ كَانَ صَعْبًا جَدًّا. (إِنَّ / أُنَّ /)

- لَمَّا شَاهَدَ النَّاسُ أَصْنَامَهُمُ الْمُكَسَّرَةَ ظَنُّوا إِبْرَاهِيمَ هُوَ الْفَاعِلُ. (إِنَّ / أُنَّ /)

- لِمَاذَا رَسَبْتُمْ فِي الامْتِحَانِ؟ الامْتِحَانُ مَا كَانَ سَهْلًا. (إِنَّ / كَأَنَّ / لَأَنَّ)

«لا» نفی جنس:

لا نفی جنس + اسم نکره َ ← هیچ فعل منفی

تشخیص انواع «لا»:

لا + اسم نکره َ ← لا نفی جنس (نافیة للجنس)

لا به معنی «نه» در جواب «هل» یا «أ» (آیا) ← لا جواب

لا نفی (نافیة) ← فعل مضارع منفی آخر فعل ُ یا نون

لا نهی (ناهیة) ← فعل نهی آخر فعل ُ یا حذف نون (مخاطب: نرو / غایب و متکلم: نباید برود)

لا + فعل مضارع

۱) فعل‌های جمع مؤنث هیچ‌گاه حذف نون ندارند، بنابراین:

⚠ (۲) أَلَّا (= أَنْ + لَا) لِكَيَّ + لَا حَتَّى + لَا ← لَا نَفْي (نافية)

تمرين: عَيِّن نوع «لَا» في العبارات التالية:

- يَا أَيُّهَا النَّاسُ! لَا تَأْخُذُوا الْبَاطِلَ مِنْ أَهْلِ الْحَقِّ.
- لَا سَوْءَ أَسْوَأَ مِنَ الْكَذِبِ.
- رَبَّنَا لَا تُحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ.
- لَا تُطْعِمُوا الْمَسَاكِينَ مِمَّا لَا تَأْكُلُونَ.
- عَزَمْنَا أَلَّا نَكْذِبَ فِي حَيَاتِنَا مَرَّةً أُخْرَى.
- عَاهَدَ التَّلَامِيذُ مَعْلَمَهُمْ حَتَّى لَا يَفْشَلُوا فِي الْامْتِحَانِ الْآتِي.
- لَا تَدْبِئَنَّ لِمَنْ يُخْلِفُ الْعَهْدَ فِي حَيَاتِهِ.
- لَا تَأْكُلْ مَا لَمْ يُذَكَرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ أَيْتَهَا النَّسَاءُ.

مثال:

17

تذکر ۲: «موصوف + صفت» را با «مرجع حال + حال» اشتباه نگیر!

معرفه + نکره

نکره + نکره

مرجع حال حال

موصوف صفت

(۲) حال جمله:

اواسط جمله، دنبال ساختار زیر بگردد:

هو

هما

هم

و + ضمیر

هی

.....

نکته: به حرف «واو» در این ساختار، «واو حالیه» می‌گوییم و به صورت «درحالی که...» ترجمه می‌شود.

نکته: در ترجمه جمله حالیه، به فعل جمله اصلی هم باید توجه کرد:

ماضی + مضارع ← ماضی استمراری

ماضی + ماضی ← ماضی ساده یا ماضی بعید

تمرین: عین الحال في العبارات التالية:

✓ خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا . مَا فَازَ أَحَدٌ إِلَّا الصَّادِقُ . وَقَفَ الْمُهَنْدِسُ الشَّابُّ فِي الْمَصْنَعِ مُبْتَسِمًا .

✓ وَ لَا تَهْنُو وَ لَا تَحْزَنُوا وَ أَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ . كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ .

✓ يُصْبِحُ النَّاسُ مَسْرُورِينَ لَمَّا يُشَاهَدُ أَنَّ الطَّيْرَ تُغْنَى عَلَى الْأَشْجَارِ مَسْرُورَةً .

تمرین: انتخب الترجمة الصحيحة:

✓ جلسْتُ أمام التلفاز و أنا أُشَاهِدُ الْحُجَّاجَ:

الف) مقابل تلویزیون نشستم درحالی که حاجیان را مشاهده می‌کردم.

ب) برابر تلویزیون نشستم هنگامی که حاجی‌ها را مشاهده می‌کردم.

✓ رأيتُ الفلَّاحَ وَ هُوَ يَجْمَعُ الْمَحْصُولَ:

الف) کشاورز را دیدم در حالی که محصول را جمع کرده بود.

ب) کشاورز را دیدم در حالی که محصول را جمع می‌کرد.

قواعد درس سه: «اسلوب استثناء»

کار «إِلَّا» جداکردن یک جزء (مستثنی) از یک گروه بزرگ (مستثنی منه) است.

جاء	جميع	إِلَّا	عَلِيًّا
	التَّامِيزُ		
	مستثنی منه	ادات	مستثنی
		استثناء	

نکته: همیشه اسم بعد از «إِلَّا» مستثنی است؛ بعد از مشخص کردن مستثنی، قبل از «إِلَّا»، به دنبال گروه بزرگی می‌گردیم که مستثنی از آن جدا شده است ← مستثنی منه.

نکته: کلماتی مثل «جَمِيع، كُل، أَحَدًا، شَيْئًا، اسم‌های جمع» معمولاً می‌توانند مستثنی منه باشند.

تمرین: عَيِّنِ الْمُسْتَثْنَى وَ الْمُسْتَثْنَى مِنْهُ فِي الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةِ:

اشْتَرَيْتُ الْفَوَاكِهَ مِنَ السُّوقِ إِلَّا أُنَاسًا.

كُلُّ شَيْءٍ يَنْقُصُ بِالْإِنْفَاقِ إِلَّا الْعِلْمَ.

ما فاز أحد في المسابقات إلا كاظماً.

لا تعلم زميلاتى اللغة الفرنسية إلا عطية.

قرأت يوم أمس هذا الكتاب لامتحان إلا مصادره.

ترجمة جملات دارای «إلا»:

اگر در جمله «إلا» وجود داشته باشد، به روش زیر ترجمه می‌کنیم:

* اگر در جمله قبل از إلا، مستثنی منه آمده است ← ترجمه معمولی / إلا: به جز

ترجمه معمولی ← فعل منفی + إلا: به جز
ترجمه حصریه ← فعل مثبت + إلا: فقط، تنها

* اگر در جمله
قبل از إلا،
مستثنی منه
حذف شده است

تمرین: انتخاب الترجمة الصحيحة:

✓ ما حلّ الطلاب مسائلَ الرياضيّةِ إلّا مسألةً:

الف) دانش‌آموزان مسائل ریاضی را حل نکردند به جز یک مسئله.

ب) دانش‌آموزان فقط یک مسئله ریاضی را حل کردند.

قواعد درس چهار: «مفعول مطلق»

برای پیدا کردن مفعول مطلق باید به دنبال «فعل + + مصدرِ همان فعل» بگردیم:

مفعول مطلق تأکیدی وظیفه آن، تأکید بر وقوع فعل جمله است.

فعل جمله + مصدرِ همان فعل جمله

مفعول مطلق نوعی (بیانی) وظیفه آن، بیان نوع، چگونگی و کیفیت وقوع فعل جمله است.

فعل جمله + مصدرِ همان فعل جمله + صفت یا مضاف‌الیه یا یک فعل

تمرین: عین المفعول المطلق و نوعه:

«كَلَّمَ اللهُ مُوسَى تَكْلِيمًا»

جَلَسَ هَشَاةٌ عَلَيْهِ جُلُوسَ الْأُمَرَاءِ.

يَعِيشُ الْبَخِيلُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ الْفُقَرَاءِ وَ يُحَاسِبُ فِي الْآخِرَةِ مُحَاسِبَةَ الْأَغْنِيَاءِ.

ترجمه انواع مفعول مطلق

همراه با قید تأکیدی («قطعاً، همانا، بی شک و...») ترجمه می‌شود.

* روی فعل جمله قرار می‌گیرد.

مفعول مطلق تأکیدی

←

مفعول مطلق نوعی
(بیانی)

م.م + صفت ← م.م ترجمه نمی‌شود، فقط صفت ترجمه شود.

م.م + مضاف الیه ← م.م ترجمه نمی‌شود، مضاف الیه با «مثل، مانند، هم‌چون و ...» می‌آید.

م.م + جمله وصفیه ← م.م ترجمه نمی‌شود، «به طوری که، به گونه ای که، چنان که ...» می‌آید.

پیدا کردن نقش (محلّ اعرابی): نقش یا محلّ اعرابی براساس تعیین می‌شود.

مجرور بحرف جر	فاعل مفعول	مبتدا خبر
مفعول مطلق	حال مستثنی	مضاف الیه صفت

۱) وقتی جمله با اسم شروع شود ← اسم ابتدای جمله **مبتدا** است.

۲) بعد از آن، توضیحی می‌آید که **خبر** است.

اگر در پیدا کردن خبر، شک کردید ←

۳ و ۴) وقتی فعل بیاید؛ بعد از فعل، ممکن است **فاعل** یا **مفعول** داشته

باشیم.

۲ روش پیدا کردن فاعل و مفعول:

۶ و ۵) اسم + موصوف + صفت
اسم + مضاف + مضاف الیه
۲ روش تشخیص صفت و مضاف الیه:

۷) وقتی حرف جر بیاید، اسم بعدش **مجرور به حرف جر** است.

حروف جر ← ب، ک، ل، مِنْ، فِی، عَنْ، عَلَی، إِلَى

حرف جر + اسم بعدش

مجرور بحرف جر

جار و مجرور

۸) **حال** ← به صورت یک اسم در اواخر جمله یا «و+ هو/ هما/ هم»

می‌آید.

۹) **مستثنی** ← اسمی است که بعد از «إِلَّا» می‌آید.

۱۰. **مفعول مطلق** ← مصدری است که بعد از فعل شبیه خودش آمده است.

چند یادآوری تکمیلی

اسم از نظر تعداد ←

اسم از نظر معرفه و نکره ←

نون وقایه ←